

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Шафоренко І.Ю., здоб. ступ. PhD

Державний біотехнологічний університет

Одним з основних завдань сучасного менеджменту є вміння ухвалювати управлінські рішення, які відповідають проблемам сьогодення та сприяють досягненню цілей підприємства [1-3]. Ефективне прийняття рішень базується на високоякісній інформації про суттєві зміни у різних сферах діяльності підприємства, включаючи фінансові показники, операційну ефективність та ринкові умови.

Важливою складовою процесу управління є якість інформації, адже надійна інформація дозволяє керівникам не лише реагувати на поточні ситуації, але й передбачати можливі ризики та можливості, розробляючи рішення, що спрямовані на стабільний розвиток підприємства. Відсутність достовірних даних або їх недостатня обробка може призвести до прийняття помилкових рішень, що негативно вплине на ефективність діяльності підприємства.

У теорії управління інформація розглядається як відомості про об'єкт управління, його властивості та стан на певний момент часу, що використовуються для ухвалення рішень [4].

В управлінні існують декілька основних вимог до інформації:

- своєчасність – інформація повинна надходити вчасно, оскільки затримка може призвести до втрати її актуальності та знизити цінність для ухвалення рішень;

- повнота – інформація має бути достатньою для оцінки ситуації, вибору лінії поведінки та ухвалення рішення;

- точність – характеризується відображенням реального стану об'єкта управління та залежить від технічних засобів реєстрації даних;

- готовність до використання – вигляд і зміст інформації повинні бути зручними для подальшого використання в процесі прийняття рішень, що знижує потребу в додатковій обробці та полегшує її використання [5].

Однією з найважливіших тенденцій сучасного управління є використання нових інформаційних технологій для підтримки процесу ухвалення рішень. Інформаційні технології охоплюють процеси збору, збереження, передачі та обробки даних із використанням програмно-апаратних засобів. Автоматизовані технології дозволяють створювати нову інформацію шляхом обробки первинних даних, що сприяє оптимізації управлінських рішень.

Інформаційні технології для підтримки ухвалення рішень організують взаємодію між людиною і комп'ютером. Процес ухвалення рішення відбувається за циклічним алгоритмом, де система підтримки виступає як інструмент обчислення, а особа, що ухвалює рішення, вводить вхідні дані і оцінює результати комп'ютерної обробки. Використання таких технологій дозволяє суттєво прискорити процес прийняття рішень і підвищити їх точність завдяки автоматизації обробки великих обсягів інформації.

Однією з технологій, що використовуються для ухвалення рішень, є системи підтримки прийняття рішень (СППР). Вони забезпечують інформаційну підтримку управлінця, надаючи доступ до моделей і даних, необхідних для розробки альтернатив і вибору найкращого рішення. СППР дозволяє не лише оптимізувати процес вибору, але й проводити ранжирування рішень за різними критеріями. Ці системи особливо ефективні для вирішення нестандартних завдань, які не піддаються структурованому аналізу, оскільки вони допомагають порівнювати альтернативи за різними параметрами та обирати найбільш відповідне рішення.

Ще одним важливим елементом автоматизації управлінських процесів є експертні системи (ЕС). Вони імітують процес міркування експерта в певній галузі, використовуючи базу знань, яка включає значний обсяг фактів і правил, що допомагають приймати управлінські рішення. ЕС здатні надавати поради та рекомендації, що відповідають рівню кваліфікованого експерта. Проте варто зазначити, що такі системи ефективні лише у вузько спеціалізованих сферах і не можуть вирішувати загальні проблеми управління.

Автоматизовані системи експертного оцінювання (АСЕО) спрямовані на комп'ютеризацію експертних процедур і підвищення ефективності використання знань висококваліфікованих спеціалістів у процесі прийняття рішень. АСЕО дозволяють проводити колективне оцінювання альтернатив, а також досліджувати результати експертизи для досягнення консенсусу серед експертів.

Таким чином, використання інформаційних технологій у процесі ухвалення рішень є важливою складовою сучасного управління. Вони значно спрощують процеси збору, обробки та аналізу даних, що, в свою чергу, позитивно впливає на ефективність діяльності підприємств. Однак слід враховувати, що впровадження інформаційних технологій потребує значних фінансових інвестицій на їх придбання та подальше обслуговування, а також забезпечення відповідної підготовки персоналу для їх застосування. Отже, незважаючи на переваги автоматизації, потрібно розуміти, що інформаційні технології можуть лише полегшити процеси обробки інформації та підвищити швидкість прийняття управлінських рішень, але вони не можуть самостійно приймати правильні рішення без втручання людини. Інформаційні технології служать потужним інструментом для полегшення роботи керівника, але не можуть повністю замінити його професійні знання та досвід.

Інформаційні джерела:

1. Zaika S., Shaforenko I. The Essence and Classification of Management Decisions: Theoretical and Methodological Aspect. *Three Seas Economic Journal*. Vol. 5 No. 1, 2024. P. 62-68. <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2024-5-9>.

2. Zaika S., Shaforenko I. Conceptual approaches to administrative decision-making. *Transformacje cyfrowe i technologie innowacyjne w ekonomii [wydanie elektroniczne]: zbiór materiałów Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji Internetowej*, Łomża – Charków, 14.03.2024 r. / Redakcja naukowa: Ireneusz Żuchowski, Zoia Sharlovych, Olena Dudnyk. Łomża: Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży; Charków : PISzW "Charkowski Uniwersytet Technologiczny "SHAG", Ukraina. Wydawnictwo: MANS w Łomży, Część 1. 2024. P. 189-196. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/50020/1/Zb%C3%B3r%20materia%C5%82%C3%B3w%20konferencji_189-196.pdf.

3. Кравченко М., Голюк В. Прийняття управлінських рішень: сутність та сучасні тенденції розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-37>.

4. Словник термінів і понять з дисципліни «Управлінська діагностика» / уклад. С.О. Заїка. Харків: ДБТУ, 2024. 108 с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/57679/1/Slov_Upravlins_ka_.pdf.

5. Управлінська діагностика: курс лекцій для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання / Упорядник: С.О. Заїка – Харків: ДБТУ [б. в.], 2023 – 270 с. https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/41884/1/KL_Upravlins_ka_diahnostyka_23.pdf.